

Irena Vaišvilaite

Pasivaikščiojimai po krikščioniškąjį Vilnių

baltos lankos

Irena Vaišvilaitė

Pasivaikščiojimai
po krikščioniškąjį
Vilnių

baltos lankos

Trečias pasivaikščiojimas

Po pranciškonų Vilnių

Šv. Kryžiaus bažnyčia ir pirmieji pranciškonai Vilniuje. Pranciškonų kankinystės atminimas. Trys kryžiai. Pranciškonų kvartalas prie Trakų gatvės. Konventualai. Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčia ir vienuolynas. „Baltoji Ponia“. Šv. Mikalojaus bažnyčia. Bernardinai. Šv. Pranciškaus Asyžiečio ir Bernardino Sieniečio bažnyčia ir vienuolynas. Šv. Onos bažnyčia. Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia ir vienuolynas.

Šventojo Pranciškaus Asyžiečio brolių ir seserų daliai krikščioniškojoje Vilniaus istorijoje verta skirti atskirą pasivaikščiojimą. Pradėti derėtų nuo Šv. Kryžiaus, arba Bonifratrų, bažnyčios, primenančios seniausiąją Lietuvos pranciškonų konventą ir brolių kankinystę kunigaikščio Algirdo laikais. Pranciškonų šaltiniai mena ir dar ankstesnius kankinius – Gedimino laikais Vilniuje žuvusius pranciškonus. Pirmieji pranciškonai Lietuvoje atsirado dar anksčiau – valdant Mindaugui. Iš pranciškonų buvo parinkti ir pirmieji Vilniaus vyskupai – Andrius ir Jokūbas. Vyskupas Andrius buvo Elžbietos, Lenkijos sosto įpėdinės Jadvygos motinos, nuodėmklausu. Manoma, kad būtent jis paskatinęs Jadvygą tekėti už Jogailos. Andrius mokėjęs lietuviškai, per savo vyskupavimo dešimtmetį padėjęs Vilniaus vyskupijos pamatus, ant kurių statė jo įpėdiniai.

Pranciškonai. Šventasis Pranciškus iš Asyžiaus (†1226), po gilios religinės patirties (į jį prabilo Nukryžiuotojo atvaizdas, kabantis sugriautojo bažnyčioje) pradėjęs intensyvią dvasinę gyvenimą, neketino kurti vienuolijos. Pranciškus ir apie jį spietęsi bendraminčiai siekė atgailauti ir mylėti artimą. Tačiau, patyręs, kad panašių dalykų siekia ir panašiai gyvena eretikai, puolantys Bažnyčios tvarką, Pranciškus nutarė gauti Popiežiaus pritarimą savo ir draugų gyvenimo būdui. Pranciškaus regulai 1209 m. žodžiu pritarė popiežius Inocentas III, o 1223 m. ją raštu patvirtino Honorijus III. Pranciškaus pradėtas sąjūdis sparčiai plito. 1226 m., kai Pranciškus mirė, buvo jau 12 pranciškonų, arba mažesniųjų brolių, kaip jie save vadino, provincijų.

Lietuvos kaimynės Lenkijos žemėse pirmieji pranciškonų konventai atsirado netrukus po Pranciškaus mirties. Norėdami skelbti Evangeliją pagonims ir kitatikiams, mažesnieji broliai vyko į misijas, pasiekdavo Aukso Ordą, Kaukazą, Pavolgį ir Persiją. Pagoniškos Lietuvos žemės buvo priskirtos prie Rusios pranciškonų vikariato.

Po Lietuvos krikšto pranciškonų vienuolija Lietuvoje sparčiai plėtėsi, jų konventai įsikūrė Ašmenoje (1398), Kaune (1400), Drohičine (1409), Pinske (1432). XV a. pradžioje vienuolijoje kilo sąjūdis už griežtesnį šventojo Pranciškaus regulos laikymąsi. Dėl to vienuolija skilo į observantus ir konventualus. Dauguma senųjų konventų Lietuvoje liko konventualams, kurie laikėsi sušvelnintos regulos ir gyveno sėsliau nei observantai. Pastarieji Lenkijoje ir Lietuvoje pagal vieną observantų judėjimo vadą – šventąjį Bernardiną Sienietį – vadinti bernardinais.

Taigi nuo Daukanto aikštės, kur kadaise galbūt stovėjo legendinio Lietuvos pranciškonų globėjo Petro Goštauto rūmai, pro Šv. Kryžiaus bažnyčią, mininčią Vilniuje pralietą pranciškonų kraują, eikime link pranciškonų konvento ir Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios Trakų gatvėje.

Yra keli būdai ten nukakti. Galime Universiteto gatve išeiti į Dominikonų gatvę, už sankryžos su Vokiečių gatve tampančią Trakų gatvę, ir ją traukti link senosios miesto sienos, dabar – Pylimo gatvės.

Vaizdas į Trijų Kryžių kalną

Nuo Bonifratrų bažnyčios į Dominikonų gatvę galima patekti ir per paradinį Krašto apsaugos ministerijos kiemą ir Šv. Ignato gatvę.

O galima ilgesniu keliu kilti Liejyklos gatve aukštyn, tada pasukti į kairę Vilniaus gatve, kuri atves iki sankryžos su Trakų gatve. Užkopus Liejyklos gatve aukštyn verta atsigręžti – nuo čia atsiveria puikus vaizdas į Trijų Kryžių kalną.

Trijų kryžių paminklas stovi senų kryžių, pastatytų Vilniaus kankiniams pranciškonams atminti, vietoje. Betoninį paminklą 1916 m. suprojektavo gabus jaunas architektas Antanas Vivulskis, kuris netrukus padėjo galvą, gindamas Vilnių nuo bolševikų. Šitie Trys kryžiai buvo sovietų valdžios sunaikinti. Paminklas atstatytas prieš pat atkuriant Lietuvos nepriklausomybę, 1989 m., tačiau jau be įrašo, jog tai paminklas kankiniams pranciškonams.

Iš šios vietos žvelgiant į kylančius virš Vilniaus kryžius, o apačioje, prie Lietuvos Prezidentūros, stovinčią kuklią Šv. Kryžiaus

bažnyčią, sunku nepagalvoti apie Lietuvos valstybės ir krikščionybės ryšį. Viena vertus, tas ryšis labai stiprus ir esminis, antra vertus – jis pastebimas tik žiūrint iš tam tikro taško. Stovint tiesiai priešais Prezidentūrą, nei Trijų kryžių, nei Bonifratrų bažnyčios nematyti – tam reikia paeiti į šalį arba palipti aukščiau.

Trakų gatvės kairėje pusėje, einant nuo miesto centro, ribojamas Pranciškonų ir Kėdainių gatvių, stovi Vilniaus pranciškonų konventas. Senesniais laikais šis konventas užėmė ištisą didelį kvartalą. Dabar vientisa jo teritorija suardyta, dalis pastatų ir sienų nugriauta.

Iš Trakų gatvės į buvusį vienuolyną ir **Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčią** įeinama per skverelį – buvusias kapines. Arčiau gatvės stovi graži barokinė **Suzinų giminės koplytėlė** ir paminklas tarpukario Vilniaus merui, garsiam labdariui ir visuomenininkui Juzefui Montvilui.

Legendinė pranciškonų konvento istorija sako, kad jį XIV a. pabaigoje, dar iki Lietuvos krikšto, įkūręs Vilniaus vaivada Petras Goštautas. Pagonims išžudžius prie jo rūmų įsikūrusius mažesnius brolius, Goštautas vėl pranciškonus pakvietęs į Vilnių ir apgyvendinęs juos netoli miesto sienos, įtvirtintoje vietoje, vadinamoje Smiltyne.

Nauja, didelė konvento bažnyčia buvusi pašventinta XV a. pradžioje. Vėliau ir bažnyčia, ir konventas daugybę kartų degė, buvo plėsti. Iš pagrindų kompleksas atnaujintas XVIII a. pabaigoje. Vėliau vienuolyną ir bažnyčią dar nuniokojo Napoleono kariuomenė.

Caro valdžia už aktyvų pranciškonų dalyvavimą sukilimuose vienuolyną ir bažnyčią uždarė, pastatus atėmė, turtingą, per du tūkstančius knygų ir rankraščių turėjusią vienuolyno biblioteką konfiskavo. Bažnyčioje buvo įrengtas archyvas, vienuolyne – įstaigos ir lombardas.

Tarpukario metais pranciškonai bažnyčią ir dalį vienuolyno atsiėmė ir pradėjo restauruoti, bet sovietų valdžia vėl vienuolyną ir bažnyčią uždarė. Iki pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo bažnyčioje buvo archyvas. Praėjusio amžiaus pabaigoje nugyventi vienuolyno pastatai atnaujinti. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, bažnyčią atsiėmė pranciškonai konventualai. Atgijo religinis gyvenimas, bažnyčios pastatą pradėta atnaujinti. Bažnyčios atgavimu rūpinosi jos prieškarinis rektorius tėvas Kamilis Velymanskis. Kaip daugelis Vilniaus kunigų, jis buvo 1949 m. sovietų valdžios areštuotas ir nuteistas kalėti Sibire. Ten pasižymėjo kaip uolus kalinių ir ištremtųjų ganytojas. Iš Sibiro sugrįžęs negavo leidimo dirbti Vilniuje ir kunigavo prie Baltarusijos sienos, Medininkuose. Jo rūpesčiu pranciškonų konventualų veikla Lietuvoje nenutrūko, o 1998 m. jiems buvo perduota ir Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčia. Praėjus metams nuo bažnyčios atgavimo tėvas Kamilis peržengė amžinybės slenkstį...

Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios pastate istorijos ir negandų pėdsakai akivaizdūs, tačiau matyti ir naujas senos šventovės gyvenimas. Restauratorių atidengtas raudonas mūras su padegintų plytų ornamentu gotikinis, menantis XV–XVI a. Tada pastatytas ir apvalus bokštas, tikriausiai laiptinė. XVIII a. konvento ir bažnyčios atnaujinimą liudija labai įdomus barokinis fasadas, kuriame matyti senas ir didingas gotikinis portalas.

Bažnyčios fasadas primena, kad visas senasis Vilnius sakytum susivilkęs vieną ant kito kelis rūbus. Gotikinius senųjų miesto pastatų mūrus dažniausiai dabina barokiniai apdarai, o jų lopai – vėlesnių laikų priedai.

Prieš įžengiant į bažnyčią verta apžiūrėti jos šone stovintį pagrindinį **vienuolyno korpusą**. Tai geriausiai išlikęs XVIII a. vienuolyno pastatas Vilniuje. Priešingai, nei tradiciškai

Švč. Mergelės Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios portalas

Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo statula

įsivaizduojama, šis vienuolynas nebuvo nei asketiškas, nei niūrus. XVIII a. architektai rūpinosi patalpų grožiu ir patogumu. Tuo metu, plintant raštingumui, pradėta projektuoti didelius langus, kad užtektų šviesos skaityti. Be to, stengtasi, kad patalpos būtų gerai vėdinamos. Nors jokios nereikalingos prabangos pranciškonų konvente nebūta, jis buvo erdvus, šviesus, malonus gyventi. Tačiau įdomu, kad į judresnį bažnyčios kiemą išeina koridoriaus langai, o vienuolių celės langais atgręžtos į vidinį, uždarą kiemą, taigi galvota apie vienuolių rimtį.

Galima pabandyti į vienuolyną užėti – dabar čia įsikūrusios įvairios įstaigos, o vienuolyno priklausomybės klausimas dar sprendžiamas, nes, kaip visada pasaulyje, atsirado norinčių svetimo turto – nuosavybės grąžinimas pranciškonams vis užginčijamas.

XVIII a. vienuolyno parlatorijuje – salėje, kurioje buvo priimami lankytojai, – pastatyta Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo statula. Netrukus ji mieste pagarsėjo malonėmis. Prie atvaizdo Dievo Motinos užtarimo pradėjo melsti besilaukiančios ar kūdikio susilaukti norinčios moterys. Pamaldumą, matyt, skatino tai, kad Švč. Mergelė Marija čia pavaizduota kaip moteris, aprašyta Naujajame Testamente, Apreiškime Jonui, dar vadinamame Apokalipse. „Ir pasirodė danguje didingas ženklas: moteris, apsisiautusi saule, po jos kojų mėnulis, o ant galvos dvylikos žvaigždžių vainikas. Ji buvo nėščia...“ (Apr 12, 1–2). Šis Apreiškimo Jonui tekstas aiškinamas kaip Bažnyčios ir ypatinga Dievo malone apgaubtos Švč. Mergelės Marijos – Bažnyčios Motinos – paveikslas.

Nekaltojo Prasidėjimo kultą – keli šimtmečiai iki šios Bažnyčios dogmos paskelbimo 1854 m. – pradėjo platinti pranciškonai. Lietuvoje šis kultas XVIII a. jau buvo įsišaknijęs.

Vilniečių pamaldumas Nekaltojo Prasidėjimo atvaizdui Pranciškonų vienuolyne negeso ir po to, kai 1864 m. vienuolynas ir bažnyčia buvo uždaryti. Caro valdininkus pykdė žmonių

susibūrimai bažnyčios šventoriuje, priešais vienuolyną. Miesto valdžia paliepė skulptūrą sunaikinti, tačiau vienuolyno pastate veikusių įstaigų tarnautojai katalikai pasirūpino, kad tik būtų užkalta ir užtinkuota niša, kurioje statula liko stovėti.

Vilniečiai statulos neužmiršo. 1905 m., caro valdžiai panaikinus didžiuosius religinius suvaržymus, gautas leidimas buvusiam vienuolyne įrengti koplyčią. Pagarba statulai, Vilniuje pagarsėjusiai kaip „Baltoji Ponia“, vėl atsigavo. 1935 m., atsiėmę bažnyčią, pranciškonai statulą perkėlė į bažnyčią ir įtaisė Šv. Lauryno koplyčioje. Sovietiniais metais statula vėl paslėpta taip pat kaip prieš kelis dešimtmečius – uždengiant ir užtinkuojant koplyčios nišą, kurioje ji stovėjo.

Bėgo laikas, keitėsi miesto gyventojai, „Baltoji Ponia“ buvo beveik pamiršta. Dauguma vilniečių net neįtarė, kad valstybės archyvo sandėlio sienoje slypi malonėmis garsėjęs atvaizdas. Bažnyčią gražinus tikintiesiems statula buvo atidengta. Ji tebestovi dabar jau atnaujintoje Šv. Lauryno koplyčioje.

Peržengę bažnyčios slenkstį, kelis laiptelius nulipame žemyn – per šimtmečius apie pastatą susikaupė vadinamasis kultūrinis sluoksnis ir senosios bažnyčios grindys atsidūrė žemiau jo. Jau išorėje įspūdingas bažnyčios dydis dar labiau juntamas viduje.

Pranciškonų bažnyčios buvo statomos didelės, kad tilptų miesto gyventojai ar bent jų dauguma. Pamokslavimas – viena esminių vienuolijos tarnysčių, tad bažnyčios turėjo būti erdvios, pasižymėti gera akustika. Pranciškonų pamokslai būdavo paprasti ir vaizdūs, pritaikyti kiekvienam gyvenimo atvejui. Jie suprantamai atpasakodavo Šventąjį Raštą, šventųjų gyvenimus, pateikdavo kasdienybėje pritaikomų pavyzdžių.

Kitas krikščioniškojo ugdymo būdas – Trečiasis Šv. Pranciškaus ordinas, arba tretininkai, į kuriuos būdavo priimami pasauliečiai. Trečiojo ordino nariai įsipareigodavo nuolat melstis, atgailauti, daryti gera.

Vilniečių ryšį su pranciškonais liudija kelių amatininkų cechų čia turėtos koplyčios. Pasak Vilniaus tradicijos, nemaža miestiečių bažnyčioje ieškoję prieglobsčio nuo 1655 m. Vilniun įsiveržusios Maskvos kariuomenės. Deja, gailesčio nesulaukę. Kai kas tvirtina, kad Suzinų koplyčia šventoriuje 1709 m. pastatyta užpuolikų išžudytiems vilniečiams atminti.

Bažnyčioje ir šventoriuje Vilniaus gyventojai rinkdavosi ir XIX a. Pasakojama, kad čia prisiekę net kelių sukilimų dalyviai. Deja, senųjų koplyčių ir altorių neliko net pėdsakų, bažnyčios turtas išbarstytas po muziejus, kitas bažnyčias ar žuvęs. Ankstesnį grožį liudija tik dvi puikios gotikinės koplyčios šalia altoriaus.

Keletą kartų plėšta bažnyčia lankytoją pasitinka netekusi savo puošybos. Ant sienų ir skliautų matyti sunykusi, bet pamažu restauruojama tapyba – tai XVIII a. pranciškono Pranciškaus Nemirovskio tapyti šventojo Pranciškaus Asyžiečio gyvenimo vaizdai.

Virš altoriaus kabo Asyžiaus Šv. Damijono bažnyčios Nukryžiuotojo, prakalbusio į šventąjį Pranciškų, kopija. Jėzaus tada Pranciškui ištartas raginimas: „Eik, atstatyk mano Bažnyčią“, šioje vietoje įgyja tiesioginę prasmę.

Religinis gyvenimas viename seniausių krikščioniškų Vilniaus centrų pamažu atsigauja – bažnyčioje vyksta kasdienės lietuviškos ir lenkiškos pamaldos, veikia jaunimo grupės, pranciškoni pradeda organizuoti leidybą, užsiima konventualų istorijos tyrimu.

Išėję iš bažnyčios grįžkime į Trakų gatvę ir, kiek paėję atgal link Vokiečių ir Vilniaus gatvių sankryžos, Pranciškonų gatve patraukime pro didingą bažnyčios apsidę ir tapybišką vienuolyno sieną prie Šv. Mikalojaus bažnyčios. Gatvė veda pro senojo konvento pastatus.

Šv. Mikalojaus bažnytėlė, stovinti toliau nuo gatvės, siena aptvertame šventoriuje, yra viena jaukiausių Vilniaus senamiesčio

Pranciškonų gatvė

vieta. Manoma, kad keleivių globėjui šventajam Myros vyskupui Mikalojui pašvęsta bažnyčia Vilniuje pastatyta dar kunigaikščio Gedimino laikais, o dabartinis pastatas sumūrytas XV a. Bažnyčia nuo to laiko labai daug kartų naujinta, bet išlaikiusi gotikinę pavidalą, nors ir su kai kuriomis naujomis, daugiausia barokinėmis detalėmis. Manoma, kad šioje bažnyčioje meldavosi į Vilnių atvykę lotyniškosios krikščionybės atstovai – pirkliai, dažniausiai iš Hanzos sąjungos miestų prie Baltijos jūros. Kadangi „lotynai“ jau turėjo šventovę šioje vietoje, netoliese buvo įkurdinti ir pranciškonai.

Tad stovime dar pagonybės laikais Vilniuje atsiradusioje lotyniškosios krikščionybės miesto dalyje. Šv. Mikalojaus gatvelė išeina į Vokiečių gatvę, kurios pavadinimas primena, jog nuo seno čia gyveno iš Vakarų atvykę svetimšaliai. Vėliau sielovada Šv. Mikalojaus bažnyčioje perleista pranciškonams. Prie bažnyčios buvo kapinės.

XX a. pradžioje ši bažnyčia buvo viena iš kelių, kuriose, Vilniaus miesto lietuviams reikalaujant, įvestos lietuviškos pamaldos. Tarpukario, Lenkijos valdžios laikais ši bažnyčia buvo vienintelė, kurioje lietuviškos pamaldos Vilniuje išliko. Tad čia tarpukariu buvo ir neoficialus miesto lietuviybės centras. Tuos laikus vaizdžiausiai primena bažnyčios viduje prie dešinės sienos stovintis kunigaikščio Vytauto biustas. Tai tautinis paminklas, pastatytas 1930 m., minint Vytauto mirties jubiliejų.

Lietuviams Vytautas tuo metu simbolizavo lietuviškąjį, nuo Lenkijos nepriklausomą valstybingumą. Jo mirties metinės Lietuvos Respublikoje minėtos labai iškilmingai ir visuotinai. Įdomu, kad Lenkijos valdomame Vilniuje lietuviai pratęsė ankstesnę, caro laikų tradiciją, kai tautiniai paminklai, kurių neleista statyti viešojoje erdvėje, buvo statomi bažnyčiose.

Beje, paminklo autorius, skulptorius Rapolas Jakimavičius, Vytautą pavaizdavo su karališkąja karūna, kuria jis niekada

Kunigaikščio Vytauto biustas

nebuvo vainikuotas. Ši detalė primena didžiausios lietuvių ir lenkų nesantrovės laikus, kuriais abi pusės viena kitą kaltino pačiais įvairiausiais dalykais. Lietuviai lenkus laikė itin klastingais. Neįvykusi Vytauto karūnacija tame kontekste buvo suvokiama kaip viena iš daugelio lenkų klastų, kurias visas vainikavo Suvalkų sutarties sulaužymas, atplėšęs nuo Lietuvos jos sostinę Vilnių.

Sovietiniais metais, po to, kai buvo nusavinti arkivyskupijos rūmai, būtent šios bažnyčios klebonijoje įsikūrė labai kukli lietuviškosios Vilniaus arkivyskupijos dalies valdytojo kanceliarija. Ir sovietiniais laikais prie bažnyčios būrėsi senieji Vilniaus lietuviai bei negausi katalikiška naujųjų vilniečių šviesuomenė. 9-ąjį dešimtmetį, Atgimimo laikotarpiu, čia ilgiau ar trumpiau kunigavo keli nusipelnę kunigai: tėvas marijonas Vaclovas Aliulis (1921–2015), Vilniaus vyskupas pagalbininkas Juozas Tunaitis (1928–2012). Bažnyčios bendruomenei tada priklausė nemažai būsimųjų kunigų, politikų, kultūros veikėjų, o prie bažnyčios ir kanceliarijoje patarnavo sovietiniais metais įkurtos slaptos Kristaus Karaliaus vienuolijos seserys.

Daugybė su tuo laiku susijusių dalykų išliko tik jų liudininkų atmintyje, o kai kuriais atvejais ir sovietinio saugumo archyvuose, nes visa, kas vyko šioje bažnyčioje ir aplink ją, buvo itin atidžiai stebima. Tuos laikus mena šventoriuje, bažnyčios dešinėje stovinti skulptūra, vaizduojanti šventąjį Kristoforą, per vandenį nešantį Kūdikį Jėzų. Šiek tiek menu besidomintis žiūrovas nesunkiai pastebės, kad skulptorius įkvėpimo ieškojo Michelangelo Buonarroti darbuose. Tačiau skulptūrą 1959 m. iškalęs jaunas dailininkas Antanas Kmieliauskas turėjo daug nemalonumų ne dėl sekimo klasikais. Valdžios pareigūnus supykė, kad skulptūra buvo, kaip tada sakydavo, „religinio turinio“, vaizdavo šventąjį ir, negana to, priminė senąjį Vilniaus herbą. Kmieliauskas buvo nubaustas – pašalintas iš Dailininkų sąjungos. Nuostabu, bet jo skulptūra, nors ir stovėjusi pusiau viešojoje erdvėje, nebuvo sunaikinta. O kaip tik

Šventojo Kristoforo skulptūra

tuomet kilo naujas religinių ženklų naikinimo vėjus, nušlavęs daugybę Lietuvos pakelėse ir prie namų stovėjusių kryžių ir koplytelių. Tada susprogdintos Vilniaus Kalvarijos stotys, uždraustos procesijos šventoriuose, o kai kuriuose miestuose nuverstos ir šventorių tvoros... Per visus sovietinius metus profesionali religinė meninė kūryba buvo draudžiama, nemalonumai grėsė už menkiausią religinę užuominą dailės ar literatūros kūrinyje. Nepaisant to, religinė dailė ir muzika gyvavo, bet iš pagrindžio išėjo tik žlugus Sovietų Sąjungai.

Kitaip nei archajiška, labai paprasta, vietomis net kiek negrabi Šv. Mikalojaus bažnyčios išorė, jos vidus elegantiškas, vieningas. Nedidelę erdvę į tris navas skiria grakštūs stulpai, laikantys žvaigždinius skliautus. Naujausia restauracija atskleidė skliautuose ornamentinės tapybos pėdsakus. Kairiame šoniniame altoriuje yra kaustytas bažnyčios globėjo šventojo Mikalojaus paveikslas, o kukliame centriniame altoriuje stovi gotikinė, iš medžio drožta ir dažyta šventojo Liudviko skulptūra.

Dabar, tikintiesiems gražinus Katedrą ir daugumą Vilniaus senamiesčio bažnyčių, atsigaunant ir įvairėjant miesto religiniam gyvenimui, Šv. Mikalojaus bažnyčia savo ankstesnį vaidmenį prarado, o naujo dar ieško. Tačiau dalis senųjų jos bendruomenės narių ir aplinkinėse gatvėse bei Naujamiestyje gyvenančių žmonių lieka ištikimi savo bažnyčiai. Prie jos buriasi ir vadinamųjų senųjų Vilniaus lietuvių, t. y. tų, kurie Vilniuje gyveno tais laikais, kai jis priklausė Lenkijai, ir buvo aktyvūs lietuviškoje bendruomenėje, palikuonys.